



## ONLINE CONGRES – PSYCHISCHE PROBLEMEN BIJ MIGRANTEN EN VLUCHTELINGEN – 2<sup>E</sup> EDITIE

20 mei 2021

### Programma

- 09.00 uur Opening door moderator Dr. Guido van de Luitgaarden  
09.30 uur Prof. Dr. Rolf Kleber - Signalering, diagnostiek en behandeling van psychische problemen bij mensen met een migratiegeschiedenis  
10.30 uur Prof. Dr. Frank Kortmann - Communicatie, samenwerking en therapietrouw bij cliënten met een niet-westerse achtergrond  
11.15 uur Pauze  
11.45 uur Prof. Dr. Mario Braakman - Delictgedrag van mensen met een niet-westerse achtergrond  
12.45 uur Dr. Carl H.D. Steinmetz - Vluchtelingen en Agressie in de praktijk  
13.45 uur Pauze  
14.15 uur Jennet Ahbouk MSc. - Cultuursensitief behandelen en begeleiden van migranten en vluchtelingen  
15.15 uur Drs. Marieke Helmus en Annegien Langedijk MSc. - Omgaan met ernstige rookproblematiek onder migranten en de (on)mogelijkheden in begeleiding en behandeling  
16.15 uur Pauze  
16.30 uur Kaveh Bouteh - Risicofactoren als gevolg van lang verblijf in de asielopvang  
17.30 uur Afsluiting

*Let op: dit is een optionele tijdsplanning waarbij het congres binnen 1 dag te volgen is. Omdat het congres momenteel online te volgen is (i.v.m. Covid-19), hebben deelnemers een maand de tijd om het programma te doorlopen.*

### Sprekers

Prof. Dr. Rolf Kleber

*Bijdrage: Signalering, diagnostiek en behandeling*

Rolf is als emeritus hoogleraar verbonden aan de afdeling Klinische Psychologie van de Universiteit Utrecht. Hij heeft cultuur- en godsdienstpsychologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen gestudeerd, is gepromoveerd aan de Universiteit van Amsterdam en is gezondheidszorgpsycholoog (BIG geregistreerd). De leerstoel 'psychotraumatologie' betreft een samenwerkingsverband van de Universiteit Utrecht met het Instituut voor Psychotrauma (IvP) en de Stichting Centrum '45, beide expertisecentra op het terrein van

psychotrauma en onderdelen van Stichting Arq. Rolf Kleber houdt zich bezig met onderzoek en onderwijs omtrent de gevolgen van en de psychologische verwerkingsprocessen na schokkende ervaringen, zoals geweld, ongevallen, oorlogen en rampen. De aandacht gaat daarbij ook uit naar de studie van interventies ter voorkoming van gezondheidsproblemen en ter bevordering van normale verwerking. Speciale aandacht wordt geschonken aan de relatie werk en trauma, aan psychische effecten op langere termijn ten gevolge van oorlog en geweld, aan de studie van de gevolgen van calamiteiten en rampen, en aan culturele aspecten bij de verwerking van schokkende gebeurtenissen.

In deze inleidende presentatie van Rolf Kleber staat signalering, diagnostiek en behandeling van psychische problemen bij mensen met een migratiegeschiedenis centraal. Wat is de rol van cultuur in het omgaan met psychotrauma en waar zitten overeenkomsten en verschillen tussen de verschillende doelgroepen.

#### Prof. Dr. Frank Kortmann

*Bijdrage: Communicatie, samenwerking en therapietrouw bij cliënten met een niet-westerse achtergrond*

Frank studeerde geneeskunde en volgde aansluitend de opleiding tot psychiater. Hij werkte onder andere als wetenschappelijk hoofdmedewerker bij de afdeling Psychiatrie aan de Rijksuniversiteit Groningen en was associate professor aan de Ethiopia University (Addis Ababa). Hij was zes jaren algemeen directeur en geneesheer-directeur van Pro Persona, waarna hij werd benoemd tot hoogleraar en afdelingshoofd Psychiatrie in het Radboudumc. Vanwege zijn ervaring als docent en praktiserend psychiater in veel niet-westerse landen, droeg Frank in belangrijke mate bij aan de transculturele psychiatrie in Nederland.

Momenteel is hij ook werkzaam als psychotherapeut voor allochtone tbs-ers.

Moderne psychologische hulpverlening is steeds meer gefundeerd op wetenschappelijk onderzoek (evidence based) en wordt vaak uitgewerkt in protocollen en richtlijnen. De effectiviteit van protocollen hangt echter samen met een goede samenwerking met de cliënt en zijn systeem en met het opbouwen van een vertrouwensrelatie. Het realiseren daarvan is een extra uitdaging voor het werk met cliënten uit een niet-westerse cultuur komt. De weg om te komen tot een vruchtbare interculturele communicatie staat centraal in deze voordracht.

#### Jennet Ahbouk MSc.

*Bijdrage: Cultuursensitief werken met migranten en vluchtelingen*

Jennet is forensisch gedragswetenschapper en werkzaam bij Praktijk HSN. Deze organisatie biedt specialistische hulpverlening aan jongeren, (jong)volwassenen en gezinnen met een interculturele achtergrond, met aandacht voor identiteit. Daarnaast leidt HSN (jonge) professionals op om de doelgroep op een passende wijze te helpen.

Cultuursensitief behandelen en begeleiden betekent openstaan voor de culturele waarden, geloof, gedragingen en opvattingen en problemen door migratie zoals afscheid en verhuizing. Zingeving en identiteit zijn belangrijke factoren die een rol spelen in de behandeling en begeleiding van deze doelgroep. Jennet zal aan de hand van casuïstiek verschillende methoden behandelen die worden ingezet in het werken met mensen met een interculturele achtergrond.

#### Prof. Dr. Mario Braakman

*Bijdrage: Omgaan met delictgedrag bij migranten en vluchtelingen*

Mario Braakman is psychiater, psychotherapeut en cultureel antropoloog. Hij verrichte antropologisch veldwerk onder Maya indianen in Yucatan, Mexico en studeerde cum laude af als antropoloog. Na het behalen van zijn artsdiploma begon hij met zijn opleiding tot psychiater en was hij tien jaar lang hoofd behandeling van een gespecialiseerde psychiatrische kliniek voor asielzoekers en vluchtelingen van het latere Pro Persona. Sinds 2007 is hij hoofdopleider psychiatrie van Pro Persona en in 2013 promoveerde hij op een onderzoek naar het vaststellen van de diagnostische validiteit van het concept 'psychotische posttraumatische stress stoornis' bij vluchtelingen. Daarnaast is Mario psychiater van een transcultureel psychiatrisch behandelteam en verricht hij second opinions bij migranten en vluchtelingen met psychiatrische problematiek. Gedurende zijn gehele carrière verrichte hij Pro Justitia rapportages en momenteel uitsluitend gespecialiseerde rapportages bij onderzochten met een migratie-achtergrond. Tevens is hij als hoogleraar transculturele forensische psychiatrie verbonden aan de Tilburg University.

Waarom is het aantal mensen met een migratieachtergrond in gevangenissen en tbs-klinieken veel hoger dan op grond van hun % in de algemene bevolking verwacht mag worden? Wat weten we van delictgedrag in de niet-westerse doelgroep en wat impliceert dit voor de praktijk? Wat weten we over bejegening, begeleiding en behandeling van mensen met een niet-westerse achtergrond in relatie tot delictgedrag? Wat wijst onderzoek uit? Wat kunnen we doen ter voorkoming van detentie? En welke mogelijkheden zijn er tijdens en na detentie?

#### Dr. Carl H.D. Steinmetz

##### *Bijdrage: Vluchtelingen en agressie in de praktijk*

Carl studeerde psychologie aan de Universiteit Leiden en promoveerde aan de Universiteit Utrecht. Hij richt zich op het bevorderen van tolerantie en rechtvaardigheid vanuit het kennisdomein van de (transculturele) psychologie/ therapie en victimologie vanuit zijn organisatie Expats & Immigrants.

Gewelddadige uitingen van vluchtelingen kunnen voortkomen uit een psychiatrisch ziektebeeld. Deze mensen kunnen echter ook ontsporen als gevolg van wanhoop en verdriet. Carl H.D. Steinmetz zal in deze bijdrage vanuit verschillende perspectieven de focus leggen op uitingsvormen en vervolgens ingaan op behandel- en begeleidingsperspectieven. Apart zal in deze presentatie aandacht worden besteed aan de stresstalen van Syrische vluchtelingen en hoe daar door hulpverleners op wordt gereageerd met onbegrip wat leidt tot instrumentele agressie.

#### Drs. Marieke Helmus

##### *Bijdrage: Tabaksgebruik en tabaksontmoediging onder migranten: wat weten we en wat is er mogelijk?*

Marieke Helmus is van 2007-2018 werkzaam geweest als (verslavings)arts KNMG bij Jellinek (onderdeel van Arkin). Momenteel werkt zij bij Pharos als strategisch adviseur Rookvrij! Zij zet haar kennis en praktijkervaring in om de 'stoppen met roken zorg' kwalitatief sterk te verbeteren en inclusief te maken.

Roken komt veel vaker voor onder bepaalde groepen in Nederland met een migratieachtergrond: zo rookt 63% van de Syrische mannen (onder mannen met een Nederlandse achtergrond rookt 25%) en rookt ruim 40% van de Turkse mannen. Roken is veelal onderdeel van de mannelijke cultuur, maar roken ontstaat ook uit verveling of stress. Roken is een verslaving, leidt tot talloze ziektes en vervroegd overlijden, en wordt veelal

doorgegeven aan de volgende generatie. Multi-problematiek binnen gezinnen maken het vaak moeilijker om te stoppen. In deze bijdrage gaan Marieke Helmus en haar collega Annegien Langedijk in op deze problematiek en geven zij inzichten in hoe je mensen met een migratieachtergrond kan motiveren om te stoppen met roken en hulp passend maakt.

#### Annegien Langedijk MSc.

*Bijdrage: Tabaksgebruik en tabaksontmoediging onder migranten: wat weten we en wat is er mogelijk?*

Annegien Langedijk heeft van 2009 tot 2019 bij PharmAccess gewerkt aan het ontwerpen en opschalen van initiatieven in de gezondheidszorg in Afrika, met name Nigeria en Kenya, om mensen met multi-problematiek te helpen om de zorg te krijgen die ze nodig hebben en om een gezondere leefstijl te hanteren. Zij is gespecialiseerd in gedragsbeïnvloeding, gedragsveranderingsmethodes en heeft meerdere multi-mediale campagnes opgezet met doelgroepen om ongezonde sociale normen te shiften naar gezondere. Voor Pharos verdiept zij zich in hoe het stoppen-met-roken pad voor mensen in een kwetsbare positie beter kan worden vormgegeven zodat meer mensen gaan stoppen en het stoppen kunnen volhouden. Annegien Langedijk verzorgt deze presentatie samen met haar collega Marieke Helmus

#### Kaveh Bouteh

*Bijdrage: Risicofactoren bij lang verblijf in de asielopvang*

Kaveh is trainer en adviseur bij Pharos, een landelijke organisatie die zich onder meer bezig houdt met het duurzaam verbeteren van de kwaliteit, effectiviteit en toegankelijkheid van zorg en preventie aan laagopgeleiden, migranten en vluchtelingen. Hij is daarnaast als gastdocent verbonden aan diverse hogescholen en universiteiten en is gespecialiseerd in healthcare and diversity, health literacy en diversiteitsmanagement.

Een lang verblijf in de asielopvang kan problemen opleveren als gevolg van sociaal isolement en verveling. Kaveh Bouteh heeft meegewerkt aan diverse interventies die zijn ontwikkeld en ingezet in opdracht van het COA en in samenwerking met Stichting Nidos. Hij zal vanuit dat perspectief antwoord geven op vraag: hoe risicofactoren te signaleren en wat te doen?

#### Dr. Guido van de Luitgaarden

*Bijdrage: Moderator*

Guido van de Luitgaarden is opgeleid als sociaal-pedagogisch hulpverlener en werkte in die hoedanigheid onder meer in het sociaal-cultureel werk. Hij was gedurende 16 jaar als senior onderzoeker en docent werkzaam bij Zuyd Hogeschool, lectoraat Sociale Integratie. Guido promoveerde aan de University of Salford (VK) op een proefschrift over oordeels- en besluitvorming bij vermoedens van kindermishandeling. Sinds 2006 is hij verbonden aan het Euregionaal Congresburo en het Centrum voor Educatie en Supervisie. Daarnaast is hij echtgenoot en (pleeg)vader. Ook is hij voorzitter van de Raad van Toezicht van het Steunpunt Mantelzorg Zuid.